

Photofinish

EL "CABO"

*El sabre brilla en el cel
quan el cabo alça la mà,
i marca amb el seu pas
el ritme de la Filà.*

*Perquè tots vagen igual,
perquè tots vagen juntets,
perquè tots senten l'emoció
de passar pel Ravalet.*

*S'emborratxen de la Festa,
s'emborratxen del moment,
per sentir la marxa cristiana
o mora pels carrers de Bocairent.*

Mati Ferre Blanes

Col·laboracions festeres

Dos protagonistes de la festa del 1935 mitjançant els versets: Baldomero Vendrell i Pere Belda

Mª Josefa Sempere Doménech, *Cronista Oficial de Bocairent*

Una de les manifestacions de les Festes de Moros i Cristians més populars, al llarg del anys, han sigut els poemes i les "cançonetes" del maset. Una riquesa cultural, fomentada pel poble, a la qual tal vegada no s'ha donat la importància que mereixia. La lletra sol fer referència a les peculiaritats de la filà i al seus membres, especialment als capitans.

Per això quan les "filaes" han editat els llibres de la seua història o han publicat articles referents a les singularitats de cadascuna d'elles, estes composicions músico-poètiques han ocupat una part important dels escrits.

La producció des dels anys 50 fins a l'actualitat està ben documentada, arxivada i conservada. La més antiga és prou manca, encara que en ocasions hi ha noves troballes que van incrementant este fons. Sempre hi ha algun calaix on apareix un paper perdut que ens aporta noves dades.

Encara que parega que tot està dit i s'han publicat molts articles referent a este tema, afortunadament fa un anys van arribar a les meues mans uns fulls que, per a mi, significaven molt. A més a més, enriqueixen amb ells uns fets molt significatius per a nosaltres. Per això hui he decidit fer una ressenya d'ells. Em referisc a uns versets de l'any 1935, de dos "filaes" diferents: Estudiants i Moros Vells.

Baldomero Vendrell: capità

L'any 1991 la Filà d'Estudiant publicà un llibre amb un recull de la història i la literatura. L'acompanyava una miscel·lània gràfica, tot fent un recorregut per la trajectòria de la Filà.

Un dels apartats més amplis del llibre és el que tracta dels poemes i cançons dels estudiants. Hi ha una recopilació des del 1873 fins a l'actualitat. Les dedicatòries són majoritàriament al patró Sant Blai i als capitans. El menjar, les dones i alguns distintius de la filà ocupen també bona part de la lletra.

Ara, l'aportació d'estos nous versets del 1935 ens acosta a un dels homes de la festa d'aquell any, designat com "el gran doctor Baldomero". I és que el capità de la Filà d'Estudiants del 1935 va ser Baldomero Vendrell Gómez, mestre de l'escola de Bocairent.

Don Baldomero, a qui encara recorda algun dels seus alumnes, va ser una persona que va deixar la seua empremta a Bocairent. En la data que va ostentar este càrrec en la filà tenia 40 anys i en duia 5 residint a Bocairent, tot impartint classes a la menudalla. Era natural de Sueca i estava casat amb Conxa Martí Torres, procedent de Sta. Bàrbara, un poble de Tarragona. Tenia dues filles, Conchita de 12 anys i

Mercedes de només 4. Residien en l'actual carrer Croniste Vañó Silvestre, abans carrer Abadía, en la casa que actualment és propietat de la família Reig (1).

Per a d'ell són els versos:

*"Cerrando la comitiva
del ejercito cristiano
ve el capitán soberano
dotado de bona geniva
en medio de todos priva
con magestat y salero
tan sabio como embustero
ganóse la voluntad
de nuestra universidad
el gran doctor Baldomero"*

Però, qui era este mestre? Encara que la seua figura dona per a molt i de segur que els seus alumnes que encara queden vius podrien aportar immillorables testimonis, vaig a fer únicament una breu pinzellada, donat que allò que hui ací volem mostrar són els poemes.

El 1931 la II República va plantejar introduir canvis en l'ensenyament, a causa de les noves necessitats pedagògiques. Per això va voler fer una actualització professional del Magisteri, en especial d'aquell que habitava en zones rurals. Les Setmanes Pedagògiques serien un dels mitjans proposats per l'administració.

Els dies del 17 al 21 de setembre del 1934 es van dur a terme unes d'estes Setmanes Pedagògiques a Ontinyent, centre de la zona d'inspecció Albaida-Ontinyent. En elles van intervenir mestres de les escoles del voltant d'Ontinyent, alguns inspectors educatius i personalitats relacionades amb l'ensenyament.

Dins del programa d'intervencions destaquem la de l'únic mestre de la nostra població. En la vesprada del dimarts 18 de setembre, feia la seua exposició En Baldomero Vendrell amb el títol: "Almanac escolar, horari i ingrés del xiquet en l'escola"(2). Malauradament en estos moments no disposem del text, però sí que és una mostra de la seua implicació en les millores del món educatiu.

Pere Belda: president

L'altra vessant d'esta part de l'article es referix al Moros Vells.

Cal insistir que els poemes i les cançons formen part important del món fester i totes les "filaes" tenen els seus autors i les seues melodies característiques. Els Moros Vells no són una excepció. Per això, com ja hem esmentat abans, també ells tenen un llibre publicat al 2010 amb els trets de la Filà.

En l'ampli recorregut per la història i la idiosincràsia dels Moros Vells, la música ocupa un lloc destacat. Així, en el llibre mencionat, a més d'un quadre sinòptic i cronològic amb els versos i els seus autors des del 1905 fins al 2006, hi ha un altre quadre similar amb les cançons des del 1932 també fins al 2006. A més a més estos van acompanyats per les lletres corresponents.

Hui volem fer una nova aportació que tal vegada també done un poc més de llums a la llista de presidents. Tornem per tant a l'any 1935, quan va ser capità Àngel Beneyto Germán. Encara que els versos no van dedicats al capità, com era habitual, cap la possibilitat que l'autor se'ls dedicara a ell mateix. Esta hipòtesi no partix de fonaments, donat que Pere Belda era un dels autors més prolífics d'estes "octavilles" en eixe període. Després d'un repàs per les excel·lències de la filà i una exaltació a les dones, acaba de la següent manera:

*"Y si informes obtindre voleu
del cabileny soberano,
al president directes aneu
que es: Pere Belda (a) Campano."*

I és que, dins la filà, per aquelles dates, hi havia un gran fester, especialitzat en improvisar versets, contats amb molta gràcia i humor. Es tractava de Pere Belda Beneyto, conegut com "Anquepere". Per això cal suposar que fóra ell l'autor de la composició que parlem. En les fotos que il·lustren este treball es pot comprovar les seues particu-

laritats a l'hora d'eixir a l'Entrà: els versets, la burreta amb l'enramada de llenya i, a més a més, el fet que li agradava compartir els actes de festa amb les seues filles.

Ací ens trobem un interrogant: el malnom del president. Com no hi constància de cap altre Pere Belda en Bocairent al 1935 i, este era un fester molt implicat, tot fa suposar que es tracta de la mateixa persona i que la designació de "Campano" seria de portes a dins del maset.

També cal ressaltar que Pere Belda tenia 43 anys i la seua muller Teresa Torró Vila era natural d'Ontinyent. El matrimoni, que vivia en el carrer Santa Àgueda, tenia 4 fills: José M^a, María, Teresa i Pedro (3). Com era habitual en les "filaes", la pertinença a ella venia donada per lligams familiar i així, este llinatge ha continuat aportant moros vells fins a l'actualitat, què trobem fins a rebesnèts, els descendents de José M^a.

Després d'estes aproximacions als autors i personatges a qui van dedicats, sols queda conèixer **els versos sencers**.

Comparsa d' Estudians

Festes de Moros y Cristians del any 1935

ELS HERALDOS

La comparsa Estudiantina del poble de Bocairent la ciència mes peregrina ensenya a tota la gent. Mes tinguen vostres present que venim emparellats els uns asacallats i els altres, els orelluts tots cablats y muts a peu i llois carregats.

Per borles de doctorat calleres y callerots i puntinguts orellots que son de la ciència esclats. Tots visten hui molt templat mes com la fam atrasada l'ham morta en una fartada ara fem la digestió i en la manifestació anem ab gran marejada seño, i quina rascada! (ahon trobarém prou sabó)

Mes si tots vistem igual les xiques que son curioses están tota cavilloses

en un ducte colossal qui será més animal? l' estudiant que va acaxat del ducte sa molestat i en un rebosmit al punt contesta el que va damunt pues jo tinc el doctorat

Cerrando la comitiva del ejército cristiano ve el capitán soberano dotat de bona geniva en medio de todos priva com magestat y salero tan sabio como embustero ganóse la voluntad de nuestra universidad el gran doctor Baldomero

Xica que vols un marit i en la casa tens poc lloc ves al triar poc a poc i no tingues un dexcut, triaten u ben seguit perquè la que van acaxats emparan ajocats l' antrà, el comedor i el liti.

Notes:

1. Padró d'habitants 1935. Arxiu Municipal Bocairent
2. Agulló Díaz, Mª Carmen. *La setmana pedagògica d'Ontinyent, 75 anys després*. Ontinyent: Almaig. Estudis i documents, 2009. Pag. 28-37
3. Padró d'habitants 1935. Arxiu Municipal Bocairent

FILA DE MOROS VELL'S

En sò d' guerra venim presurosos e incansables, i en la punta de nostres sabres pis a pis anem obrim: lloc nos que ocupa l' cristit i en la ferra de nostra mè, fent nostres esles terres, sentim l' orgull triunfal, que ensalsant nostra potensia, de un demanar elementa al tinit guerrec cristit.

Mos reslím en festa armoniosa humillant amb nostra presència, demostrant al impotensia al vore esta tropa grandiosa.

I avant seguim en escuadra creuant carrers d' este poble, tocant el clarins la llamada del moss, guerrec i noble.

I de orgull l' ànima plena sentim sonar les campanes, anunsiant nostres aplegada a la porta de ci "Cames".

D' allí vorem el castell, machestuda en mix de la plaza i de goig al vore tan bell, un exit d' triundo nostre cor

I aunque moros, també Sen Blay mos admittix en plena festa i mes designa per a esta ser defensas com mal.

"Sen Blay glorios Patró de Bocairent, segix sent bondados i guídamos l' anderiment. Chiquetes, bocairentines totes que alegró la nostra festa,

accepta les notes astes que vos avia la filla esta.

Vostres embellis als carrers en vostres cares boniques, empelant alegría als sentiments engalanant el goig d' estos dies

Sou el capell de la flor que esparix benit aroma, i embalsameu de estimul al cor cuant vostre cara, al aire asoma.

I al vore el color vernall de vostres cares divines, tan de casaca con de fadrines tenim que ferne un ramell.

Estos som els moros vells que al anar a la reireta vos dirán a la orellota: "chiquetes, no se feu d' ella, que aunque tenen molt bon pico selen peger també l' mico, i entenses no valen consella".

Pere si novio voleu buscar i de broma voleu que siga, a Sen Blay li tenes que demanar i en els moros el teniu que encon-

trar,

rode per son rode i estiga son astiga

Repaseu la CÀSILA esta composta de veterans, que aunque son amants de la festa no deixem d' anar algo nanos.

Y si informes obtindre voleu del cablany soberano, al president directes aneu, que es: Pere Belda (a) Campano.

Vintu Sen Blay Patró de Bocairent
Bocairent, Febrer, 1935

Agrair a Miguel Cantó Castelló i Mª Carmen Belda Vañó les fotos i l'ajuda prestada.

Cosint la festa

Germanes Molina Vañó

Des de fa molts anys la nostra mare es dedica, durant la tardor i l'hivern, a formar part de les nostres Festes de Moros i Cristians des d'un segon pla. La seua dedicació es centra en la confecció dels turbants dels Marrocs i Moros Marins.

Aquesta tradició porta en la família tres generacions. Fou la seua àvia, qui l'ensenyà a cosir els turbants. I després d'heretar la seua mare i la seua tia aquesta pràctica, li tocà a ella el torn de l'art de l'agulla i el fil.

No és una labor fàcil. Cal tindre paciència per a fer les puntades al lloc adequat, perquè tot quede com toca. Tot i que de menudes no érem festeres, hem conegut de molt a prop esta part tan important de la festa, dins dels preparatius. A partir de setembre començàvem a veure per casa les estructures dels barrets i les teles que, a poc a poc, es transformaven en turbants i d'eixa forma anava deixant-se notar l'ambient fester.

El primer que varen començar a cosir, fou la "tonya" dels Moros Marins i aquella que antigament portaven els Moros Vells. Aquests, portaven una estructura interior feta amb cartó, que es personalitzava per a cada fester. Així que tots aquells que es feien un turbant nou, passaven perquè se'ls

Rosario cosint un turbant de marroc

'Tonya' de moro marí

Turbant de marroc a meitat acabar

prenguéssim mida del perímetre del cap. Com es podeu imaginar, i com els portadors d'aquests turbants poden afirmar, eren prou incòmodes a la vegada que poc agradables per a la costura.

Fou un any, quan la comparsa de Marrocs li va demanar que els fera també els seus turbants, quan, gràcies a un turbant de dona que li van deixar de mostra, es va adonar que els podia fer d'espuma, la qual cosa millorava notablement els dos aspectes contraris que provocava el de cartó.

Es posà mans a l'obra, i amb la incansable ajuda del nostre pare, varen trobar la forma de poder realitzar una estructura unificada per a tots. A més, li va incloure una goma perquè el fester l'adaptés al seu gust.

Acceptar la proposició per part de la Filà dels Marrocs, fou el començament d'un any amb molt de treball. Havia de fer els turbants per a totes les marroques, amb tot allò que implica un nou projecte de turbant i un gran nombre d'ells. Aquesta vegada, no van començar al setembre a aparèixer els turbants, sinó que es passà tot l'any, tot donant puntades, per a complir amb la comanda. Ella sempre deia que eren uns turbants molt incòmodes i que les marroques no els lluirien durant molts anys, i el temps li donà la raó.

D'altres filades, com ara la dels Moros Vells, també li demanaren que fera els seus turbants actuals, però després de diverses proves, i la gran quantitat de treball que suposava, va declinar l'oferta, ja que aquests són més complicats que els que ja estava fent.

Turbant de marroca

Barret d'espanyoleto

Turbant antic de moro vell

Així i tot, durant tot aquest temps no sols ha fet els coneguts turbants oficials d'aquestes dues filaes, sinó que també hem vist passar per davant nostra algun que d'altre barret d'Espanyoleto per al dia de Moros i Cristians, turbants antics de Moro Vell, de Marroc, de Moro Marí i el barret dels granaders dels trages antics, tant per a la celebració del 150 aniversari de les nostres festes (La Publicació històrica) com per a esquadres completes que volien recuperar el vestit de festa antic.

Barret de granader del vestit antic

Barrets de vestits antics

També, va cosir uns turbants a tamany reduït, per a unes nines vestides amb els diferents vestits de cada comparsa, obra d'Eduardo Oliva i José Belda, que encara els llueixen hui en dia a la llar del jubilat.

I fins i tot, un desembre, va rebre una carta dels Mags d'Orient, on li demanaven que els cosira tres turbants, que lluirien els seus emissaris a la recepció de les cartes dels xiquets i xiquetes de Bocarent.

Ara bé, la seua dedicació cap a la nostra festa, no acaba en els turbants, si no que, part de la família i amics llueixen en febrer els vestits brodats per ella tant de Contrabandista, com de Moros Marins, de Marroc o Moro Vell, faixes de Mosqueter o el Sant Blai al pit dels Granaders. Tampoc podem oblidar, les bandes de capità i alferes i alguns "roda-balcons" que adornen els carrers durant els dies de festa.

Però tot té un principi i un final, els anys passen i el temps no perdona. Les nits en vetla que abans eren part del dia a dia, cada vegada pesen més a l'esquena i estem prop de l'adéu definitiu, de veure com esta tradició familiar desapareix. Així, que nosaltres, hem volgut fer aquest xicotet homenatge a les cosidores: a l'àvia Maria, a l'àvia Pepa i a la tia Paquita. I sobretot, l'agraïment a la nostra mare, Rosario, per la seua aportació personal a engrandir la vistositat de la nostra festa. Perquè segueixca sentint-se orgullosa al veure desfilar els blocs de Marrocs o Moros Marins lluint els turbants tots ordenats i al compàs de la música, i que continue tenint eixe estrany sentiment de pena i ràbia quan algun fester arruga a sota el braç els seus estimats turbants.

Gràcies Rosario.

Carta abierta a la capitana de la Filà Tercio de Zuavos: Lurdes Palao Belda

F. Belda y R. Micó

El pasado día 5 de febrero tuvimos la ocasión de presenciar el emotivo acto del cambio de bandas que todos los años se celebra en el monasterio y en el que el Sr. Cura Párroco, D. Ángel Miguel Olivares, y el Presidente de la Junta de Fiestas, D. Vicente Vicedo Domínguez, te impusieron la banda de Capitana de la Filà Tercio de Zuavos para el año 2015.

Arropada por gran parte de tus familiares más allegados, tuvimos la impresión de verte muy feliz y contenta, a la vez que se notaba como si estuvieras un poco asustada, posiblemente pensando en la responsabilidad que a partir de ese momento contraídas con la Filà y contigo misma, pero a pesar de todo había llegado ya el momento que tanto deseabas, se había cumplido el sueño albergado dentro de ti durante tanto tiempo y ya podías decir con orgullo que eras la capitana de los Zuavos. A partir de ahora comienza una nueva etapa llena de ilusión y que debes disfrutar al máximo. Nosotros por nuestra parte, en aquel momento elevamos la mirada al cielo y pedimos la intercesión de nuestro Patrón San Blas para que nos conceda la dicha de

poder compartir contigo esos momentos tan maravillosos que se avecinan.

Sabemos y estamos convencidos plenamente de que vas a ser una digna representante de tu Filà en todo momento, pues tu sencillez y la seriedad que te caracteriza, unido a tu pasión por la fiesta y el sentido de la responsabilidad que anida dentro de ti, te obligan a ello.

Al salir a la calle tuvimos la sorpresa de escuchar a la banda de Montitxelvo interpretar el pasodoble titulado “Lu en festes” del compositor local Juan Calatayud Castelló, escrita expresamente para tí a petición de tus padres y hermanas que quisieron de esta forma obsequiarte en tan señalado momento. Ppor cierto, nosotros los vemos a ellos muy ilusionados también y eso es buena señal.

Posteriormente tuvimos la ocasión de poder vivir el ambiente tan distendido que se vive en un día como ese dentro del maset donde todo eran felicitaciones y agasajos para

la nueva Capitana, para nosotros, acostumbrados a ver la fiesta solamente en la calle, todo esto nos resultaba nuevo y desconocido, pero gracias a tí lo vamos descubriendo poco a poco.

En estos momentos nos viene a la memoria (no sabemos si tú te acordarás), que hace unos años en una de tus visitas nos comentaste que te gustaría mucho llegar a ser la Capitana de tu Filá algún día, pero eso iba a ser muy difícil porque posiblemente para conseguirlo tendrías que esperar mucho tiempo, pero que querías intentarlo. Nosotros te contestamos que si esa era tu ilusión que no perdieras el tiempo y agilizaras al máximo los trámites ya que para nosotros, los mayores, el tiempo vuela que es un primor, y también nos gustaría poderte ver llegado el momento. Y ya ves como son las cosas, han pasado cuatro años y gracias a Dios ha llegado ya el momento de saborear por lo menos el principio del todo, que no está nada mal para lo que ha de venir. A partir de ahora ya sólo nos resta el ir consumiendo los días a la espera de la llegada del año nuevo, y con él el inicio del nuevo ciclo festero, que cómo siempre comenzará con el acto del homenaje a los capitanes y festeros con 50 años de antigüedad en la fiesta y el Concierto de Música Festeria. Un concierto que con el paso de los años se ha convertido ya en un magnífico escaparate donde nuestros compositores locales hacen gala de sus dotes en la materia, nos deleitan cada año con nuevas composiciones que van sumándose al extenso archivo musical con que cuenta actualmente nuestra fiesta.

Como consecuencia de esto, nuestra imaginación vuela y ya nos vemos en esa fecha, y si Dios quiere, allí estaremos

presentes para dedicarte un fuerte aplauso en el momento que subas al escenario para recoger de manos de nuestras primeras autoridades el preciado Diploma que te reconoce como Capitana del año 2015, y que seguramente guardarás como una reliquia durante toda tu vida.

En cuanto al Concierto de Música Festeria, asistiremos con la ilusión expresa de ver si podemos repetir y llevarnos otra grata sorpresa escuchando la interpretación de alguna pieza musical dedicada a ti como ya ocurrió el día que te impulsieron la banda.

Después de todo esto, ya sólo nos restará el desear que el tiempo acompañe y podamos disfrutar durante todos los días de la espectacularidad del conjunto de actos que conforman nuestras singulares fiestas, de las que todos los bocairentinos nos sentimos plenamente orgullosos.

Como todo en la vida, también aquí llegará el final y nos encontraremos de nuevo otra vez en el acto del cambio de bandas, pues bien, en ese momento y cuando te veas desposeída de tu banda de Capitana y por lo tanto acabado tu reinado, en ese preciso momento es cuando deberás mostrar tu cara más alegre y sonriente. Porque entonces, s que podrás decir con orgullo que has cumplido tu sueño y además con la satisfacción de haber representado tan dignamente a tu Filá y al mismo tiempo donde figuran cuantos han ostentado dicho cargo a lo largo de toda la historia.

Por nuestra parte te damos un fuerte abrazo y te deseamos lo mejor, pues a pesar de todo, la vida sigue su curso.

La fiesta y su descripción

Javier Bernat Silvestre

Veinticinco años como articulista y colaborador, ofrecen una perspectiva histórica y sociológica de la Fiesta, que narrada y analizada, en el contexto de este periodo de tiempo, presentan una indiscutible vigencia.

Desde el primer momento, en el que tuve el honor de dirigirme a Bocairent, quise transmitir mi convicción profunda en tres ejes fundamentales. El amor a nuestro Patrón Sant Blai, la expresión de reconciliación y concordia de nuestras gentes, y el colorido entusiasta de la recreación histórica, que llevamos a término, con notable éxito y dedicación.

En la Procesión, la serpiente multicolor, por utilizar un símil con el ciclismo, avanza entre angostas callejuelas, cada uno portando su antorcha, y el silencio interrumpido por multitud de vítores, que anhelan y recaban el amparo de nuestro Patrón Sant Blai.

El apoteosis de la entrada triunfal en la recoleta Plaça del Ajuntament, recibida entre *Víols*, lágrimas y emotividad, es la antesala de la inenarrable incursión de Sant Blai, en la majestuosa Iglesia de Nuestra Señora de la Asunción.

La interpretación y el canto del Himno a Sant Blai, es la expresión de la Fe y el sentimiento del Pueblo de Bocairent hacia su referencia vital y espiritual, concretada en nuestro Santo Patrón.

Pero la Fiesta, es además, un marco para la convivencia, para la reconciliación y la concordia, como elemento de vertebración y de cohesión de toda la sociedad, y que simboliza a la perfección, nuestro Himno a Bocairent, nexo de unión de toda la sociedad bocairentina.

El colorido, los desfiles, la policromía de nuestra Fiesta, entremezclada con la pólvora. Las alegres notas musicales que las bandas de música lanzan al viento, los Parlamentos y las Batallas, constituyen la ratio essendi o la razón de ser de nuestra Fiesta, que ha merecido de las Autoridades competentes, la homologación y reconocimiento como Fiestas de Interés Turístico Nacional.

En Fiestas, la gente se transforma, se divierte arrastrada por el bullicio y la sana algarabía que el simpático contexto le brinda en perfecta armonía y convivencia.

Por último queda hacer una reflexión hacia el respeto y la convivencia, para que sepamos aparcas lo que nos separe, y valorar lo que nos une. Estoy convencido de que es mucho más apasionante, luchar por aquello que nos une, porque

"Esperando al Santo", de Manuel Alarte

nos hace ser más humanos, más fuertes, más sólidos, más consecuentes con lo que celebramos, y más cercanos a los que recordamos, a todos aquellos cuya existencia está ya junto a Dios y nuestro Patrón Sant Blai.

Les pido finalmente esta misma reflexión en aras a convivir, pues no se trata solo de vivir, sino de convivir, lo que otorga mayor plenitud a la Fiesta y a la Existencia.

No se trata de ser únicamente operativos, esta idea ya la he lanzado en varios de mis artículos; se trata de ser personas para ser verdaderamente Pueblo y no una estructura social carente de convicciones plenas y profundas.

Que sepamos estar a la altura que Sant Blai, Dios y la Historia nos han pedido, y que en esencia, es lo único verdaderamente importante, el Amor y la Fraternidad como expresión de nuestra devoción a Bocairent, las Fiestas y a nuestro Patrón Sant Blai.

Al final, señoras y señores, lo esencial, no es tanto un Boato espectacular cuanto la representación digna y sencilla, desprovista de ostentaciones y que, consecuente con su papel objetivo, se dirige con decisión a honrar con civismo a Sant Blai y nuestros conciudadanos.

MUCHAS GRACIAS Y FELICES FIESTAS.
VÍTOL AL PATRÓ SANT BLAI I VISCA BOCAIRENT!

Els sabres del 'tio Oliveta'

Col·laboració de la Residència Sagrat Cor de Jesús

Mari Cruz Pla Milà, la redacció, Eduardo Gisbert Doménech, la informació i les fotos

Les festes han anat evolucionant amb els temps. Si indaguem a través de la memòria de les nostres persones majors, trobarem l'origen d'aspectes de la festa que s'hi han anat incorporant amb total normalitat, fins al punt que sembla que 'tota la vida' haja sigut així. Com per exemple, l'ús d'armeria en les festes: sabres, espases, etc.

Eduardo Gisbert Doménech, àlies el *tio Oliveta*, va nèixer el 21 de setembre del 1928. Treballador del tèxtil i Marroc des dels 16 anys, va tenir com a afició la fabricació de sabres de fester.

Per què? Recorda que eixien a desfilar i utilitzaven com a armes per a la desfilada, botelles, branques de la foguera del maset i taules de fusta, objectes poc estètics, i ell va pensar en com podria fabricar algun sabre per a desfilar.

El primer sabre que va fabricar el va copiar d'un que van llogar a Alcoi per a una capitania, i li'l va regalar a un particular.

Eren els anys 80 i s'havia quedat a l'atur. En la cotxera de Jup, qui li va donar les facilitats tècniques necessàries, va començar a fabricar sabres de manera totalment artesanal, que després enviava a polir a Barcelona mitjançant els sogres de Luis 'Cucona' que vivien allí, Si bé quasi li costava més els ports que el treball de fer el sabre.

Al 1987 havia comprat una casa perquè la seua filla muntara un taller de confecció, i en els baixos va muntar el seu taller. A l'Olleria li van construir una màquina per a polir els sabres, que consistia en un motor i un disc de feltre.

Tallava les fulles a mà, era un treball totalment artesanal. La màquina només li servia per a polir, perquè el motor era poc potent. Per als calats de les fulles s'inspirava en els motius de la decoració de l'altar major de l'església. Feia el calat de la fulla totalment a mà. Les empunyadures i els aplics els comprava en la fàbrica d'arcabussos de Caudete i a Ibi.

La comanda més forta la va rebre el 1984 i va ser un encàrrec de la filà de Moros Vells de 24 sabres. Rebia nombrosos encàrrecs, moltes vegades eren regals de noces, i recorda que en nombroses ocasions va haver de dir que no a algun encàrrec per falta de temps, ja que era una afició i no un ofici. Recorda que va arribar a cobrar 2.000 pessetes per una peça, un preu molt ajustat per als de l'època.

L'any 2008, la Filà de Marrocs, va organitzar una **exposició** amb els seus sabres. El seu amic Antonio Castelló va foto-

grafiar diverses peces allí exposades i després li va regalar les fotos, algunes de les quals figuren en aquest article.

Remington M1863 “Zouave”

Nacho Silvestre Borrego, *blogmaster Zuavos del Mundo*

Las armas de avancarga son uno de los elementos más característicos de las fiestas de moros y cristianos cuya costumbre proviene del disparo de salvas de la soldadesca.

La principal característica de las armas de avancarga, es que tanto el proyectil como la pólvora negra son cargados por la boca del cañón, durante su dilatada trayectoria este proceso ha ido mejorando, hasta la aparición de las armas de retrocarga, y el cartucho metálico, con lo que supuso el fin de las armas de avancarga en su uso militar.

Las armas de avancarga tienen su origen en China en el siglo XIII, si bien eran armas muy rudimentarias. Constan de trozo de bambú cerrado por un extremo, donde se colocaba la pólvora y flechas, si bien evolucionaron hacia los cañones metálicos y se sustituyeron las flechas, ya que se percataron que un proyectil en forma de bola, era más eficaz. Éstos fueron en un principio de piedra y posteriormente metálicos (hierro y plomo). Estas armas se denominaron trueno de mano, pero fueron evolucionando colocando afuste de madera para mejorar su portabilidad, y se fue prolongando la madera por debajo del cañón para mejorar el soporte.

Pero lo que más ha evolucionado han sido los sistemas de ignición del arma. En un principio se daba fuego al arma por un pequeño orificio del cañón, denominado oído, mediante un hierro al rojo, pero posteriormente se utilizó la mecha trenzada, lo que supuso una mejora importante en la puntería, ya que el tirador no tenía que estar pendiente de cómo prender la pólvora de la cazoleta. Pero fue en 1500 cuando apareció la llave de rueda, que permitía obtener de forma automática la chispa necesaria, independientemente de tiempo que hacía, puesto que las mechas no funcionaban con el mal tiempo. Pero debido a la complejidad en su fabricación y su coste, surgió a mitad del siglo XVI la llave de sílex, que mediante un movimiento brusco del sílex, que golpeaba el rastrillo de acero, producía una chispa que provocaba la ignición de la pólvora de la cazoleta. La última innovación producida en las armas de avancarga, que está en las armas que son utilizadas en las fiestas de moros y cristianos, fue la llave de percusión, tras el descubrimiento de los fulminantes en 1820, que eran cápsulas de fulminato de mercurio. Con ello la carga de es-

tas armas era mucho más rápida, pudiendo realizarse unos 3 disparos por minutos, con lo que la potencia de fuego por parte de la infantería aumentó considerablemente.

Otro de los aspectos a tener en cuenta son los diferentes tipos de armas de avancarga que han habido, ya que en varias ocasiones he oído que el mosquete es aquella arma de cañón largo cuyo tipo de ignición es mediante la mecha trenzada.

Mosquete: en su origen era más una pieza de artillería que de infantería, y su manejo era complejo, puesto que tenían que emplear una horquilla de soporte para poder apoyar el arma por el gran peso y de esta manera tener una puntería aceptable. En 1650 se aligeran y podían ya ser utilizadas con mayor movilidad. Una de las principales características es que era cebada en la cazoleta por un frasco de pólvora. Como curiosidad, a las cargas que se llevaban se les denominaba los 12 apóstoles, que eran frascos tallados en madera, que utilizaban para cada disparo. Por lo tanto la podemos definir como arma de avancarga de cañón largo y totalmente liso en su interior.

Mosquetón: Al igual que el mosquete, pero de cañón más corto.

Arcabuz: Tiene las mismas características que el mosquete, con la diferencia que esta arma es mucho más corta y su potencia de fuego era más reducida, como máximo su alcance efectivo era de 25 metros. El ánima del cañón también es lisa, y tuvo diferentes sistema de ignición, pasando de la mecha trenzada, la llave de sílex hasta la llave de percusión.

Trabuco: con las mismas características del arcabuz, pero la boca del cañón ensanchada, con lo que abría mucho más la metralla que se introducía por la boca.

Espingarda: arma con cañón largo, que se utilizaba sobre todo en los países árabes. Las espingardas actuales llevan un pequeño ensanche en la boca, su función es que sirva de embudo para poder introducir de forma más cómoda la pólvora negra sin que se derrame.

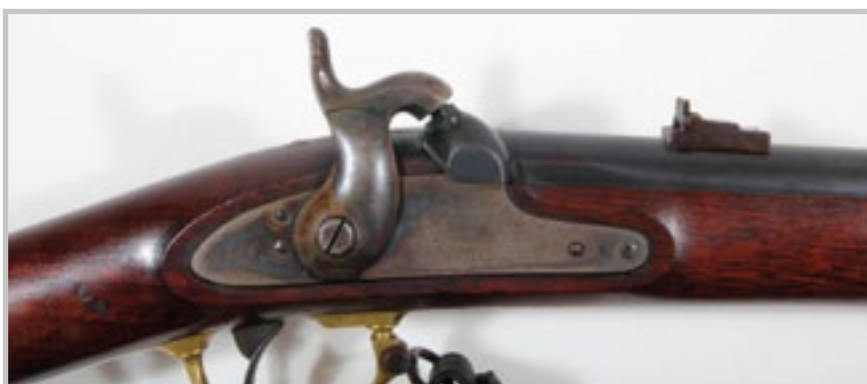
Fusil: es un término francés que su correspondencia anglófona es rifle, el cual se define como arma de cañón largo, pero a diferencia de las anteriores armas, el ánima de cañón está rayada, de tal forma, que los proyectiles al expandirse en la acción de la deflagración, se expande hacia las paredes del cañón, permitiendo girar sobre si mismo, y un mayor alcance y una mejor puntería.

Carabina: es el mismo tipo de arma que el fusil, pero con el cañón más corto. Era el arma preferida por la caballería, ya que permitía poder disparar en marcha y ocupaba poco espacio.

Tercerola: es un arma, con el cañón más corto que la carabina.

Otra de las armas que tuvo mucho éxito fue la escopeta, ya que al llevar en algunos modelos 2 cañones, disponían de más potencia de fuego.

Pero entrando en materia, el Remington M1863, también conocido como el "Zouave", es una de las últimas armas de avancarga que destacaron en la historia armamentística. Considerada como la mejor arma de ordenanza a percusión de todos los tiempos, tanto por sus muy cuidados acabados, más característicos de un arma para uso civil que militar, como también por su extrema precisión, superando notablemente a sus coetáneos mosquetes Springfield y Enfield. De hecho en la actualidad es un arma muy apreciada para el tiro deportivo de armas históricas de avancarga participando en varias modalidades de MLAIC (Muzzle Loaders Associations International Committee) como Lamarmora y Minié original. Esta arma con un proyectil Minie de 530 grains (1) y unos 35 grains de pólvora Suiza nº 3, mezclados con 53 grains de sémola, puede hacer blanco, con toda precisión, a 100 m de distancia con error por debajo de 3/4. De hecho ésta ha sido una de las armas utilizadas por el Campeón del Mundo en varias ocasiones, integrante de la selección española de Armas Históricas y deportista de "alto nivel", el valenciano D. José Ramón Galán Talens.

Cañon, Culata y Martillo y Bayoneta de la Remington M1863 Zouave

1. **grains:** El grain es una medida inglesa (su traducción es gramo) que se usa desde hace varios siglos-para medir el peso de artículos pequeños como medicinas, sustancias químicas, piedras y metales preciosos, etc. Su nombre procede de los granos de cereales, como el trigo o la cebada que, en aquellos tiempos se usaban como medida para pesar ese tipo de artículos y sustancias, estos granos se usaban como contrapeso en las balanzas. Pero, como el peso de esas semillas varia según el tamaño, humedad y tipo de cultivo, se definió, en términos del Sistema Métrico Decimal como:
1 grain = 64.79891 miligramos, y se simboliza como gr.
En la actualidad su uso mas frecuente es para indicar el peso de balas, o de pólvora.
Por lo tanto, 530 grains, esto significa que el proyectil pesa, exactamente (530 X 64.79891) 34.343,42 miligramos, es decir, 34,34 gramos.

El Remington M1863 "Zouave" fue la primera la primera réplica fabricada de las armas de avancarga que se produjeron en Italia a finales de 1960 y principios de 1970 por la empresa Armi Sport, que empezó en 1968, y que ofreció 5 versiones diferentes.

La historia del Remington M1863 "Zouave" es muy curiosa, ya que fue encargado por el Departamento de Guerra de los EE.UU al fabricante de armas Remington, con un contrato en que se fabricaron unas 12.000 M1863, pero estas armas nunca llegaron a entrar en el campo de batalla y fueron almacenadas en arsenales del gobierno desconociendo el motivo. Décadas más tarde salieron de estos almacenes poniéndose a la venta mediante subastas, fue entonces cuando se dio a conocer en realidad esta gran arma. El nombre de "Zouave" muchos lo atribuyen a que fue el arma destinada a los numerosos regimientos de Zuavos que se crearon en ambos bandos durante la Guerra Civil Americana, pero esto es totalmente falso, ya que como se ha comentado anterior nunca se dispararon durante la guerra. Hay varias teorías sobre el nombre, una de ellas es que como los regimientos de Zuavos, ya desde su origen en 1830 por parte del ejército francés como en ejércitos de otros países, los Zuavos tenían fama de ser soldados duros y aguerridos y esta arma cumplía con estos atributos. Otra de las teorías es que al tener el cañón pavonado en azul, con las abrazaderas de latón hace una arma muy llamativa como el uniforme que utilizaban los Zuavos.

Las características del Remington M1863 "Zouave" son:

- Nacionalidad: Estados Unidos de America.
- Fabrica: Remington (1862/1865).
- Tipo: Avancarga.
- Sistema: Percusión.
- Calibre: cal.58.
- Peso: 4.400 g.
- Longitud total: 1245 mm.
- Longitud cañón: de acero 33".
- Ánima: Estriada (disponía de 3 ó 7 estrías, dependiendo del modelo)
- Alza: Regulable.
- Bayoneta: Tipo sable.
- Culata: Caja con la tapa de latón, en la cureña.

La munición que utiliza el Remington M1863 es la bala "Minié", creada por Henri-Gustave Delvigne y Étienne Mi-

nié, de este último se tomo su nombre, miembros del Ejército francés. Se creo en la década de 1840 y supuso una gran innovación en la balística de la época. Se empezaron a utilizar en la Guerra de Crimea (1854-1855), pero fue en la Guerra Civil Americana (1861-1865) donde llegaron a su máximo esplendor.

La Minié es una bala cilíndrica cónica de plomo blando de 500 *grains* de peso aproximadamente, con tres surcos exteriores y de base hueca. La característica de esta bala es que cuando se dispara, por la acción de los gases, la base del agujero cónico de plomo blando se expande, de tal manera que no dejaba escapar los gases y de esta manera los aprovecha al máximo, lo que repercute en una mayor velocidad de salida de la bala, que se deforma adaptándose a las estrías del cañón. Con ello la bala gira sobre si misma sellando mucho mejor los vientos balísticos para una velocidad constante y un mayor alcance y puntería, y al tiempo también que ejercía la limpieza del ánima del cañón, con lo era un mecanismo de autolimpieza muy importante. Puesto que estas armas al utilizar pólvora negra, esta iba poco a poco incrustándose en el ánima del cañón, mermando sus propiedades y en lo que se tenía que dedicar más tiempo en su limpieza, un inconveniente a tener en cuenta en plena batalla. Otras de las ventajas de esta bala, es que podía sacarse rápidamente del cartucho de papel, con lo que generaba una mayor rapidez en las recargas y por supuesto en causar más bajas al enemigo.

Se ha llegado a rumorear que un buen tirador con una Remington M1863 y con este proyectil Minié podía hacer blanco a más de 1.000 m de distancia.

En la actualidad hay varios fabricante que todavía realizan reproducciones de la Remington M1863, entre las que encontramos a:

Euroarms Italia:

- U.S. MODEL 1863 REMINGTON ZOUAVE RIFLE
- U.S. MODEL 1863 REMINGTON ZOUAVE CARBINE

Armi Chiappa (Armi Sport):

- ZOUAVE 1863 Short Musket.
- ZOUAVE 1863 Long Musket.

Otros fabricantes que ya no lo producen en la actualidad son Zoli y Bernardelli.

Un enfocament nutricional a les postres locals

Raquel Sanz Molina i Lydia Micó Pascual, dietistes-nutricionistes

Classe de cuina en la Escuela-Hogar, als anys 60. Arxiu de Joaquín Blasco Pascual

Una alimentació satisfactòria, suficient, completa, equilibrada, harmònica, segura, adaptada, sostenible i assequible junt amb un estil de vida saludable són les claus per a tenir qualitat de vida; a més, una alimentació saludable és aquella que permet assolir i mantenir un funcionament òptim de l'organisme, conservar o restablir la salut, disminuir el risc de sofrir malalties, assegurar la reproducció, la gestació i la lactància, i que promou un creixement i desenvolupament òptims (GREP-AEDN, 2013).

No obstant això, des d'uns anys ençà s'han produït grans canvis en les estructures familiars amb la incorporació de la dona al treball o el major ús dels menjadors col·lectius, per exemple, que permeten posar de manifest un gran canvi en els hàbits alimentaris i provoquen, com a conseqüència, un augment de les malalties més prevalents com són l'obesitat, el colesterol, la diabetis o la hipertensió (SEEDO, 2000). Comptem amb un 45,2% d'excés de pes en xiquets i xiquetes en edats entre els 6 i els 9,9 anys dels quals un 26,1% amb sobrepès (AESAN, 2011) a causa d'un sedentarisme elevat i a hàbits alimentaris desordenats, entre altres factors. En la població adulta la prevalença de sobrepès en la població és del 34,2%, essent major en els barons (43,9%) que en les dones (25,7%); i la d'obesitat és del 13,6%, sense existir-hi diferència entre

sexes (Rodríguez-Rodríguez et al. 2011). Tot açò genera la necessitat de crear estratègies per a l'educació alimentària que permeten desenvolupar coneixements alimentaris en la població basats en l'evidència científica i amb criteris solvents.

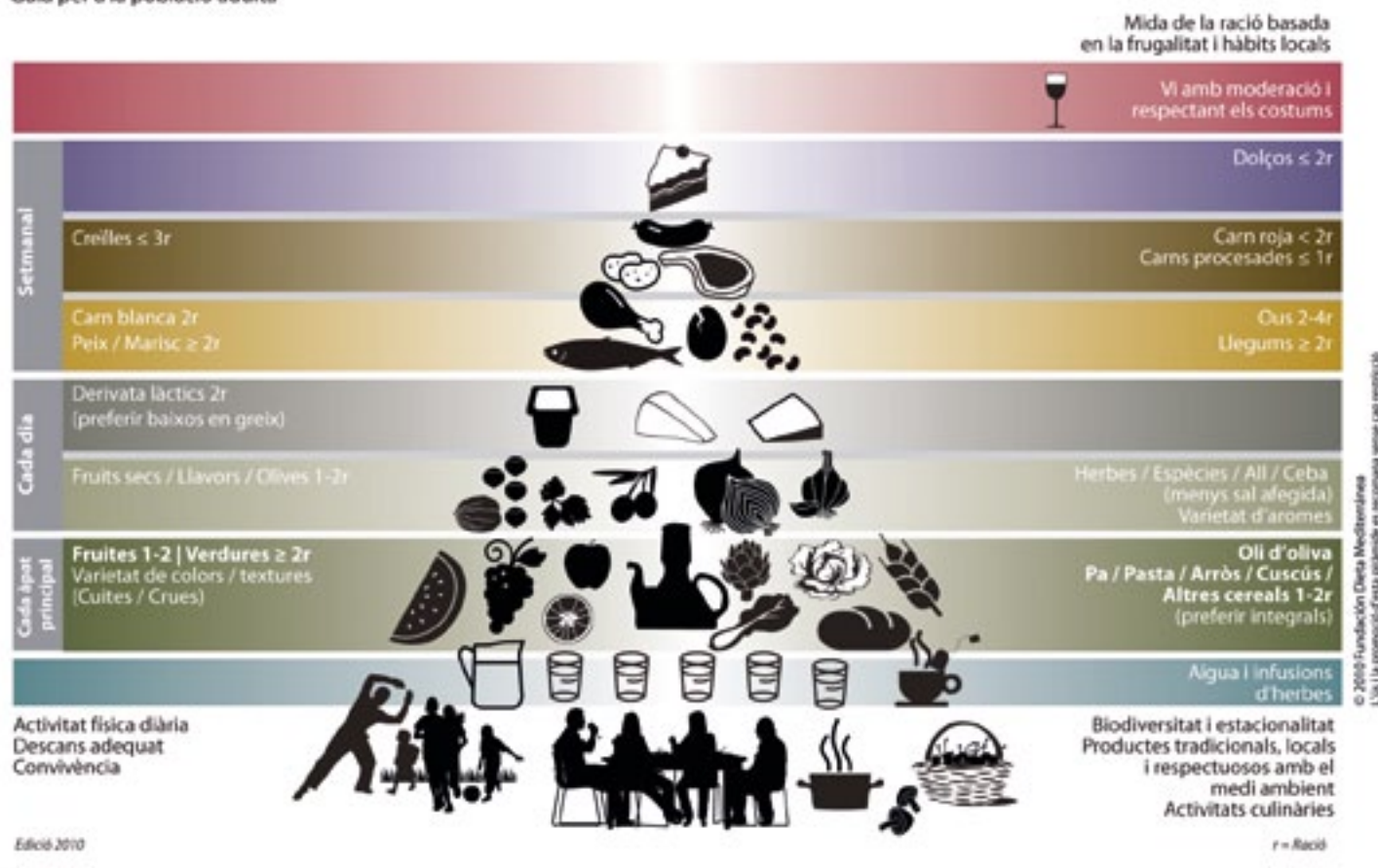
Per a dur a terme una alimentació saludable és important observar la piràmide de la dieta mediterrània (imatge 1) que indica en cada esglaó quins són els aliments o els grups d'aliments que hem de consumir així com la seua freqüència emmarcada en dia o setmana. En primer lloc i per a contextualitzar aquest tipus d'alimentació és bàsic entendre que el consum d'hidrats de carboni és fonamental per a realitzar les activitats diàries, ja que són la nostra font d'energia i, en cap cas, hem d'oblidar el seu consum; no obstant això, el sucre –que és un hidrat de carboni simple– cal que estiga controlat perquè un consum excessiu pot provocar el desenvolupament de diabetis, entre d'altres malalties; per això, l'Organització Mundial de la Salut redueix la ingesta diària de sucre a 25 grams/dia (OMS, 2014). Aquestes dades indiquen que els dolços i les postres rics en sucre cal consumir-los amb moderació i en ocasions especials com festes o esdeveniments puntuals, malgrat que s'indique el consum de menys de dues racions a la setmana en la imatge 1.

Un altre nutrient al qual cal parar atenció és al greix, que hem de consumir també de forma moderada, sense superar el 30% de l'energia que una persona requereix en el dia i, açò implica un consum prou reduït. I dels greixos, els saturats que procedeixen d'aliments d'origen animal i dels olis de palma i de coco, encara més, ja que són els respon-

sables de l'augment del colesterol i de les malalties cardíaques. No obstant això, no cal prescindir totalment del consum d'olis ja que tenen una funció molt important en el nostre organisme, des de la termoregulació a la regulació del trànsit intestinal.

Piràmide de la dieta mediterrània: un estil de vida actual

Guia per a la població adulta

Piràmide de la dieta mediterrània (Fundació Dieta Mediterrànea, 2010)

Una vegada explicats els aspectes bàsics de l'alimentació equilibrada, les postres van a ser objecte d'estudi des del

punt de vista nutricional amb la finalitat de prendre consciència en el seu consum.

Coca d'aigua

(Recepta de Carmen Vañó Vañó)

INGREDIENTS:

- 10 ous
- 400 g farina
- 600 g sucre
- 1 got d'aigua
- 1 got d'oli
- 1 sobre de llevat
- 2 gasoses

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

- Glúcids totals: 58,6%
- Lípids totals: 32,1%
- Proteïna total: 9,3%

6.075,75 Kcal

Sucre 610 g

Colesterol 3.208 mg

COMENTARIS

Es tracta d'una recepta altament calòrica tot i que els percentatges de macronutrients (hidrats de carbones, greixos i proteïnes) estan dins dels estàndards normals; no obstant això, la quantitat de colesterol és alta, ja que cal tenir en compte que el consum màxim recomanat és de 300 mg/dia. No s'ha d'oblidar tampoc la quantitat elevada de sucre que ingerim per ració en aquest tipus de dolç.

Fabiola

(Recepta de M. Josefa Navarro)

INGREDIENTS:

- 6 ous
- 500 g sucre
- 1 paquet menut de llevat
- ¼ farina
- Mantega de porc
- ¼ coco

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 47,9%
■ Lípids totals: 45,3%
■ Proteïna total: 6,8%

5.941 Kcal

Sucre 535,65 g
Colesterol 2.019,8 mg

COMENTARIS

És una recepta en la qual el percentatge de greix es veu incrementat així com els greixos saturats procedents de la mantega de porc, els ous i el coco. Hem de recordar que aquests greixos són els que més cal limitar en el consum diari, tot donant prioritat al consum de greixos monoinsaturats que són cardioprotectors i es troben en aliments com l'oli d'oliva, els fruits secs o l'alvocat; encara que sempre amb moderació i sense superar el 30% de l'energia de tot el dia.

Llesques amb ou

(Recepta de M. Josefa Navarro)

INGREDIENTS:

- 1 barra de pa
- Mitjana d'aigua
- 5 cullerades de llet condensada
- 3 ous
- Oli
- Sucre
- Canyella

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 46,3%
■ Lípids totals: 41,7%
■ Proteïna total: 11,9%

1.803,5 Kcal

Sucre 95,75 g
Colesterol 864,60 mg

COMENTARIS

Es tracta d'una recepta amb un augment lleuger de la quantitat de greix. En canvi, la quantitat de colesterol no és molt alta ni tampoc la del sucre. És evident que al ser una fregitel·la caldria introduir-hi tècniques per a l'absorció màxima dels greixos una vegada realitzada, i així disminuir el consum d'oli.

Sospirs de monja

INGREDIENTS:

- 200 g mantega de porc
- 400 g sucre
- ½ litre d'aigua
- 1 kg de farina
- Corfa de llima
- 5 ous
- Sucre glass
- Oli per a fregir

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 54,1%
■ Lípids totals: 38,6%
■ Proteïna total: 7,3%

8.257,62 Kcal

Sucre 416,99 g
Colesterol 1.794 mg

COMENTARIS

És una recepta amb una aportació calòrica alta, per tant, és important moderar el seu consum encara que no siga excessivament alt en greixos, si que ho és en sucres.

Mantecats

(Recepta de M. José Navarro)

INGREDIENTS:

- ¼ mantega de porc
- 1 got d'oli
- 100 g d'ametla
- 1 ou
- Bicarbonat
- 1 llima ratllada

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 0,7%
■ Lípids totals: 96,5%
■ Proteïna total: 2,9%

4.060,25 Kcal

Sucre 5,70 g
Colesterol 558,30 mg

COMENTARIS

És una recepta que sense ser excessivament calòrica, pràcticament la totalitat de l'energia procedeix dels greixos. És per això que hauria de combinar-se amb un menjar lleuger i amb una aportació de fibra important per a poder equilibrar l'excés.

Tortà d'ametla

(Recepta de Maria Ferre)

INGREDIENTS:

- 12 ous
- 360 g de sucre
- 300 g d'ametla ratllada amb pell
- 60 g de farina
- Canella
- Llima

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 36,5%
■ Lípids totals: 48,9%
■ Proteïna total: 14,6%

4.587,4 Kcal

Sucre 382,0 g
Colesterol 3.368,4 mg

COMENTARIS

És una recepta amb una aportació calòrica mitjana-alta, els percentatges de lípids es troben elevats respecte a la normalitat; el colesterol presenta quantitats molt elevades, per això les persones que pateixen aquesta patologia l'haurien de consumir amb molta precaució.

Braç de gitano

(Recepta de Maria Ferre)

INGREDIENTS:

- 4 ous
- 90 g de farina
- 120 g de galetes.
- 120 g de torró
- 120 g de carabassa confitada
- 120 g de dolç de llima
- 60 g de sucre
- Canella i llima

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

■ Glúcids totals: 55,4%
■ Lípids totals: 33,1%
■ Proteïna total: 11,6%

2.478,6 Kcal

Sucre 230,4 g
Colesterol 1.125,2 mg

COMENTARIS

Es tracta d'una recepta altament calòrica però observem com els percentatges de macronutrients (hidrats de carboni, greixos i proteïnes) se situen dins dels estàndards normals.

Carquinyols

(Recepta de Maria Ferre)

INGREDIENTS:

- 6 ous
- 540 g d'ametla sencera amb pell
- 720 g de sucre
- 200 g de farina forta
- Canella
- Llima

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

- Glúcids totals: 50,4%
- Lípids totals: 39,9%
- Proteïna total: 9,7%

7.724,4 Kcal

Sucre 756,3 g
Colesterol 1.684,2 mg

COMENTARIS

És una recepta altament calòrica en la qual s'observa un increment del percentatge de greixos. Al ser-hi una recepta tan calòrica caldria combinar-la amb aliments lleugers i rics en fibra per a que compensen l'excés.

Rotllets de Candéal

(Recepta de Milagros Cantó)

INGREDIENTS:

- 4 tasses d'aiguarent fort ben rebaixat
- 2 tasses d'oli d'oliva
- 200 g de sucre
- 200 g de farina

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

- Glúcids totals: 42,2%
- Lípids totals: 55,4%
- Proteïna total: 2,4%

4.342,6 Kcal

Sucre 207,0 g
Colesterol 0,0 mg

COMENTARIS

Es tracta d'una recepta amb una aportació mitjana en l'àmbit calòric amb un increment de greix lleuger procedent, principalment, de l'oli. No obstant això, una dada a destacar és l'absència de colesterol ja que tots els ingredients tenen origen vegetal i, per tant, estan exempts del mateix.

Rotllo de massapà

(Recepta de Milagros Cantó)

INGREDIENTS:

- ¼ ametla pelada ratllada
- ¼ carabassí
- ¼ sucre
- 8 ous
- Canella
- Llima ratllada

GRÀFIC PERCENTATGE COMPOSICIÓ NUTRICIONAL:

- Glúcids totals: 31,5%
- Lípids totals: 53,1%
- Proteïna total: 15,4%

3.475 Kcal

Sucre 271,20 g
Colesterol 2.566,4 mg

COMENTARIS: Es tracta d'una recepta amb una aportació mitjana a nivell calòric però procedent majoritàriament dels greixos de les ametles i dels ous, amb la qual cosa els greixos monoinsaturats (cardiosaludables) i saturats (menys saludables) conviuen en la mateixa recepta; no obstant això, el colesterol és elevat, per tant, caldria limitar el seu consum en persones que sofreixen aquesta patologia.

Després de dur a terme la valoració nutricional de diversos dolços podem arribar a la conclusió que tots ells comptem amb un valor calòric alt que es manifesta en un increment del percentatge de lípids i de colesterol, així com de sucres que sobrepassa en la majoria dels casos les ingestes diàri-

es recomanades; per això, es recomana que el seu consum siga ocasional i quede limitat a ocasions puntuals sempre en el marc d'una dieta rica en fruites, verdures i cereals. D'aquesta forma gaudirem de la nostra gastronomia amb salut i qualitat de vida.

Mossén Vicent Agustí Company

Mossén Ramón Micó i Colomer

Bocairent respon a una trajectòria que no deixa de cridar-nos l'atenció. Així doncs, serà a partir de l'any 1902 quan la Parròquia de l'Assumpció tindrà rector, tot complint la missió que anys després recordarà el Concili Vaticà II en la "Presbyterorum Ordinis" número 2 *"Mes el mateix Senyor, perquè els fidels es fongueren en un sol cos, en què "no tots els membres tenen la mateixa funció" (Rom., 12, 4), entre ells va constituir a alguns ministres que, ostentant la potestat sagrada en la societat dels fidels, tingueren el poder sagrat de l'Ordre, per a oferir el sacrifici i perdonar els pecats, i exercir públicament, en nom de Crist, la funció sacerdotal en favor dels homes. Així, doncs, enviats els apòstols, com havia sigut enviat pel Pare, Crist va fer participants de la seua consagració i de la seua missió, per mitjà dels mateixos apòstols, als successors d'aquests, els bisbes, la funció ministerial dels quals va ser confiada als preveres, en grau subordinat, amb la finalitat que, constituïts en l'Ordre del presbiterat, foren cooperadors de l'Ordre episcopal, per al puntual compliment de la missió apostòlica que Crist els va confiar"*. El primer rector va ser En Daniel Pellicer, que pel que sembla va estar molt poc temps i va passar a Riba-roja de Túria, i va acabar sent arxiprest de Santa Maria de Cocentaina, on va morir.

És cert que amb anterioritat i per butlla i privilegi del Papa Sant Pius V, Bocairent va comptar amb la figura del Vice-rector, va ser l'últim Mossén Joaquín Miralles, passant aleshores a anomenar-se rector per part de l'Arquebisbe i no per elecció dels preveres beneficiats de la parròquia, aquesta figura del "rector", paraula procedent del llatí "regere" que significa segons uns "conduir per un bon camí" altres "pasturar". Traduccions que en aquest cas en la figura del capellà no s'oposen sinó més aviat es complementen, ja que en part, ells són "brasers" del Bon Pastor, i aprenen d'ell la bondat per a salvar, no per a negociar, com succeeix en l'al·legoria del Bon Pastor, tot donant la vida per les seues ovelles. I com dirà la Gaudiun et Spes 1 *"Els gojos i les esperances, les tristeses i les angoixes dels homes del nostre temps, sobretot dels pobres i d'aquells que pateixen, són alhora gojos i esperances, tristeses i angoixes dels deixebles de Crist. Res hi ha veritablement humà que no trobe ressò en el seu cor"*.

Quants batejos, primeres comunions, casaments, visites a malalts, quants enterraments, quantes trobades d'oració, pregàries, reunions, consells parroquials, junta de fàbrica, projectes i il·lusions, hores de despatx, viscuts i compartits, no amb indiferència ni per ofici, sinó des d'un amor vertader al poble que el Senyor ens han encomanat, sent conscients no cal dir-ho, de les nostres limitacions i pobreses. El rector és doncs el que ha compartit els gojos i les tristeses de les famílies, alegrant-se amb els que s'alegren i participant dels sofriments dels seus germans.

Quants germans meus en el sacerdoci han passat i servit a aquesta comunitat parroquial que m'ha engendrat en la fe. Sempre he vist en aquells que amb la Paraula de Déu i el carisma sacerdotal han suscitat la fe, han consolat els tristos, reconciliat les famílies, reanimant l'esperança en la vida eterna. Han trencat els lligams del pecat en el sagrament de la reconciliació, i han alimentat el Poble Sant amb el Pa de la Vida.

Han sigut ells, "els pobres capellans del poble" els que han escrit en els llibres sacramentals els noms de moltes generacions, quan ni tan sols existia el Registre Civil, han alçat la casa Abadia, la venerada història dels pobladors d'aquestes terres.

Però moltes vegades la seua memòria queda certament en silenci; per açò, vull deixar constància escrita de qui per a un servidor va ser "el seu rector". I que és la imatge que amb senzilles i humils paraules el meu cor sent.

El dia 3 d'agost em trobava a Balones, havia acabat un enterrament i em disposava a esperar que m'arreglessen, ja que un capellà i un seminarista a la mateixa hora havien anat a realitzar la processó del Corpus a Tollos. Serien dos quarts de nou de la vesprada, quan una trucada de Fran Beneyto, entre plors i la veu trencada em va dir "D. Vicent, s'ha mort". En un instant em van venir molts records entre llàgrimes. Per això, durant aquests mesos la seua presència en la meua vida és quasi una constant.

Vicent Agustí Company pren possessió de la Parròquia de l'Assumpció de Bocairent el 26 de setembre del 1981. Així en el programa de festes del 1982, al noticiari local, queda imprès "L'acte es va realitzar com a pròleg a la missa vespertina, i després de la lectura del nomenament, el Vicari Episcopal, va traçar la semblança del nou rector, qui seguidament va concelebrar amb En Juan Pérez Navarro, En José Vilaplana Blasco (nou vicari episcopal de la zona Alcoi-Ontinyent), N'Enrique Carbonell Sala, N'Arturo Llin Cháfer, N'Enrique Gómez Durá, En Gil Herrero Antón i En Vicente Zarzo García"¹.

Amb prou faenes a l'any de la seua arribada es troba En Vicent amb la preparació del 350 aniversari de la proclamació de Sant Blai; algunes de les seues primeres paraules en el saluda del 1982 així ho indiquen: "Pel que he sentit explicar, i sobretot, per com ho conteu, és que són un esdeveniment important en la vida de Bocairent.....No perdeu l'oportunitat d'acostar-vos més a Déu en aquestes festes: indubtablement serà el millor homenatge a Sant Blai. Enguany celebrem el 350 aniversari del patronatge de Sant Blai. Ho farem com mereix tal esdeveniment". És de notar que la foto que acompanya la salutació del nou rector serà la del calze de Sant Joan de Ribera. No és casualitat. En Vicent va ser ordenat en el congrés eucarístic de València del 1972 juntament amb En José Vilaplana Blasco, i en l'ordenació es va utilitzar aquest calze per al lliurament dels signes sacerdotals, l'entrega del calze i la patena.

El mes de setembre i octubre del 1982 va haver un gran guirigall entre la Sagristia i la *Escuela Hogar*. Recorde a Consuelito Esplugues i moltes altres dones amb el metre, mesurant-nos, provant les noves sotanes roges i roquets blancs, un total de 25 per a estrenar el 30 d'octubre, amb l'arribada, ja caiguda la nit, de la Relíquia de Sant Blai a la porta de la residència. Quina alegria! En Vicent Agustí i N'Enrique Gómez Durá i els escolanets que eixien per totes les portes de la residència, quina espera més preciosa fins que va arribar la Relíquia de Sant Blai. Recorde aquell cotxe que va parar a la porta de la residència. Després En Vicente Colomer Boronat va traure la Relíquia i li la va donar a En Vicent, vam entrar aquells que vam poder a la residència i se li va donar a besar la relíquia als ancians; d'allí a peu a la Parròquia. Recorde com En Vicent va obrir la relíquia per la mitra del bust i ens deia: "aqueix tros que veieu és del crani de Sant Blai". Va estar diversos dies a la Parròquia i el dissabte dia 6 de novembre es va reproduir a la Sala, de la Placeta de Sant Vicent, l'acte de la "insaculació", i l'endemà diumenge 7 de novembre es va reproduir la missa del dia de Sant Blai. Va presidir el bisbe de Zamora i València, l'Excm. i Rev. Sr. Eduardo Poveda. A la vesprada, a l'hora de la processó plovia intensament, però això no va impedir que sota el paraigua el Sr. capellà prenguera la

insígnia relíquia procedent del Monestir de Sant Llorenç de l'Escorial i en el transcurs de la processó l'acostara als malalts i impeditos.

El 16 de gener es va beneir el nou maset dels Suavos pel seu capellà En Miguel Calatayud Molina, el 3 de febrer de 1982 va presidir l'eucaristia En Vicent Agustí Company i predicar el rector que eixia N'Arturo Llin Cháfer.

Aquell any recorde com el Centre Excursionista va netejar el campanar i el 20 de maig es va beneir el nou camp de futbol en el transcurs de la seua inauguració, va jugar el Bocairent contra el València. També aquella vesprada que van habitar per unes hores sobre el campanar unes cigonyes, i la benedicció i inauguració de la Casa de la Cultura. En aqueix any està la visita del Papa Joan Pau II, visità València i a l'Alameda va ordenar un gran número de sacerdots procedents de tota Espanya. Al final del mes d'agost es va col·locar de nou la creu, al cim més alt de la Serra del Sant Crist, al lloc conegut com l'Alt de la Creu.

Aquell any 1983 el saluda del programa de festes de San Blai, impacta, ja que no és allò que expliquen i com ho expliquen, en ell sorgeixen com xiquet que arriba a la vida moltes preguntes, sota una paraula. "compromís", i distingeix... "Va haver-hi un compromís de festes (perquè la paraula compromís ens recorda només la necessitat de complir amb esforç i no decisió de millorar la vida?) mantenint-la amb fidelitat". El dia de Sant Blai presidirà i predicarà el Vicari Episcopal de la zona Alcoi-Ontinyent, En José Vilaplana Blasco. Aqueix any del 1983 es torna a representar el Pas de l'Hort i En Vicent Agustí participa després de la missa de resurrecció tot corrent en "els rastres". Hi ha moments com a xiquet que no se t'obliden mai, i entre ells va ser l'enterrament de Gaspar Pérez, qui va demanar ser enterrat amb el vestit de contrabandista. Recorde perfectament entrar amb l'hisop a sa casa, i després de la missa exequial, les seues restes van ser portades a la capella de Sant Blai. Mentre les seues restes eren ruixades amb l'aigua del baptisme i el seu cos perfumat per l'encens, mentre el poble de Déu als peus del nostre patró cantava "Veniu en la seua ajuda sants de Déu" el Blai voltejava espaiós i solemnement, escampant les seues harmòniques notes per valls i cims. En aquest any al Patronat representaren el Pas de l'Hort. Al mes de juliol se celebra des del 1885 la festa del Còlera, i es compleix aqueix any el centenari. El 2 de desembre N'Enrique va beneir la Penya Taurina Esplà

En les festes del 1984 escrivia En Vicent Agustí "“la benèfica” del sant, que tantes vegades implorem al llarg de l'any, la viurem amb l'alegria pròpia de la festa", aquest any presidirà i predicarà el dia de Sant Blai qui va ser bisbe Auxiliar d'En Marcelino Olaechea Lozaiga, el bisbe Emèrit, En Jacinto Argaya.

El 1985 amb el lema "Imitar la seua constància en la fe" fa referència al fet històric que Sant Blai guarís un xiquet quan anava a ser martiritzat, dirà: "El Sant el que fa és, oblidant-se de si mateix, proporciona alleujament als altres"... A ell ens acostem moltes vegades, com la mare del malalt, per a demanar-li que "pel seu pregar, ens lliure de tots els mals". I indica "Que hi ha una altra manera d'acudir al Sant que no porta mai a la decepció: no per a demanar-li "experimentar la

seua protecció en els perills" sinó "per a imitar la seua constància en la fe". Aquest any presidiria el dia de Sant Blai, el Bisbe Auxiliar En José Vilaplana Blasco, que després de finalitzar l'homilia va regalar a la Parròquia la seua mitra, com a gratitud, ja que va ser ordenat sacerdot el 25 de maig de 1972 i consagrat bisbe el 27 de desembre del 1984, amb el calze de Sant Joan de Ribera. Recorde perfectament el dia que van traure el calze i el van posar a la caixa de fusta perquè fóra portat a València per a la consagració. Imagineu per a nosaltres el que significava tot allò, ja que coneixíem perfectament En José Vilaplana, l'amic del nostre capellà, que venia en contínues ocasions, des de dinar amb ell al locutori de les monges Agustines, on En Vicent dinava tots els dies, fins a les misses i reserves del Santíssim Sagrament. En aquestes festes es va introduir després de la besada de la relíquia, cap a dos quarts de tres de la vesprada, tot portant un grup xicotet de fusters amb el rector la relíquia, perquè la besaren els malalts.

A l'inici de l'any ens vam veure embolicats amb aquell programa de "Si yo fuera presidente". El 19 de gener es va beneir el nou maset dels Mosqueters. El 20 de gener es va inaugurar la restauració de la Capella de Sant Blai després de la missa de les 10. El 5 d'abril al teatre Avenida es va realitzar la representació de Jesucrist Superstar. El 29 de juny s'inaugurava la piscina municipal. Així, aquell any es va buidar la Residència per a fer una renovació i els escolans vam ajudar en el trasllat de mobles i andròmines, així com aquell mateix estiu vam ajudar a Blas, el sagristà, a buidar el lloc on estava l'orgue ple de cera i andròmines que estaven allí abandonades, per traslladar-les a les voltes.

El 1986, en el saluda de festes En Vicent Agustí, posa l'accent en conèixer la figura històrica del sant, fet que ha realitzat com a activitat per als catequistes i acaba dient "Aquest és el Sant Patró la presència del qual ens beneix i a qui volem imitar. El "meravellós", els miracles, les llegendes ..., per brillants que siguin, queden desplaçades per la seua constància en la fe, pel seu lliurament als altres amb oblit de si mateix, per la fecunditat apostòlica de la seua vida...; són aquestes i no unes altres, les virtuts que en l'oració li demanem imitar; són aquestes les virtuts que amb les nostres festes festegem, les que ens omplen d'emoció religiosa"³. Enguany presideix i predica el vicari Episcopal, En Juan Antonio Reig Pla. Durant aqueix any, que Espanya entra a la Unió Europea, cal destacar que el 25 de juliol, dia de l'apòstol Sant Jaume, és quan en el transcurs de les misses En Vicent Agustí ens va comunicar que era traslladat a Alzira, per a poder compaginar la docència amb l'activitat pastoral.

Va ser el rector que va iniciar i va concloure els treballs sinodals a la Parròquia de Bocairent. Es van crear molts grups, es va renovar l'activitat al Patronat amb més de 100 catequistes, grups de joves, escolans, fins i tot va haver-hi un intent que no va forjar de crear tarsicis, els campanets, així com tres vocacions i el seminari, una germana en les terciàries caputxines de Massamagrell. Amb ell es va iniciar la reforma del cementiri parroquial, així com el que va significar el procés i projecte de la reforma i construcció del nou Patronat.

Un any va estar adscrit a la Parròquia de Santa Caterina d'Alzira, i va compaginar durant un curs la docència i la

vida parroquial. El següent curs, acompanyem En Vicent Agustí, a la seua nova destinació, la Parròquia de Sant Jaume d'Algemesí. Van ser moltes les persones que el van acompanyar en cotxes particulars, així com dos autobusos. Va presidir la presa de possessió el Bisbe Auxiliar En José Vilaplana Blasco.

En les festes de Sant Blai del 1987 presideix i predica el dia de Sant Blai el Cardenal Enrique Tarancón, per la qual cosa seria en les festes del 1988 quan presidiria el capellà entrant, En Fernando Cremades Costa, i predicaria el dia de Sant Blai En Vicent Agustí Company.

En Vicent va preparar amb delicadesa i finor l'entrada del nou rector, així no va realitzar cap comiat, més aviat va preparar amb tota classe de detalls que el nou rector estiguera ben acollit. El Pare combonià, Pare Ramón Pascual Garrido, li va demanar que propiciara que l'ordenara capellà En José Vilaplana, fet que va esdevenir el 15 d'agost del 1987 a Bocairent. En Vicent, després ha acudit a tots els enterraments de la gent del Consell Parroquial i persones amb qui es va unir per l'amistat, com van ser, per exemple; Blas Llobregat, Leandro Santonja, Mercedes Castelló, José María Llobregat, i per últim José Vicente Albero i totes les germanes agustines que han mort. També va actuar com a mantenidor en les festes de Sant Agustín quan va ser Clavariessa Major, Lourdes Llobregat. Va ser la proclamació el 15 de juliol del 1989 a la plaça de Bous a les 23 hores. També va ser ell qui va predicar en la meua primera missa, el 13 de juliol del 1997.

Sempre ha mantingut una relació molt estreta amb moltes persones de la comunitat parroquial, i han sigut molts aquells que en ell van trobar el director espiritual i amic. Per aquest motiu com un signe de benedicció vam poder pelegrinar amb ell en l'estiu del 2007 a Terra Santa un grup significatiu de feligresos de Bocairent. Ens van acompanyar a més En Juan Miguel Díaz Rodelas, professor de Teologia de la Faculta de Sant Vicent Ferrer de València i dos amics capellans d'En Vicent: En Juan Aguilar i En José Estellés, que actualment estan a Xàtiva.

En Vicent Agustí és nomenat rector del Bon Pastor de València, on romandrà durant set anys. Allí s'integra de nou en la docència i trau els cursos per a fer classe en valencià, nivell mitjà i superior. Demana al Sr. Arquebisbe regentar una parròquia fora de la capital, i és nomenat administrador parroquial de Sant Pere de Sueca, però en aquest temps té un accident de trànsit i la seua salut es va a ressentir. Allí experimenta dia a dia l'esdevenir de la seua salut però no perd el coratge, a més és conscient de com alguns dels seus companys de curs van emmalaltint, com és En Miguel García Aznar, o el seu amic N'Enrique Carbonell que mor uns quinze dies abans que ell.

El seu enterrament va ser a la seua parròquia natal de Sant Pere de Tavernes de la Valldigna la vesprada del 4 d'agost, memòria de Sant Joan Maria Vanney. Va presidir En José Vilaplana Blasco, en la homilia va desenvolupar una sentida semblança d'amic i sacerdot i en finalitzar Mossén Llorens Gimeno va dir aquestes paraules com a semblança de Vicent Agustí Company:

“No sé si sóc el més indicat per dirigir-vos aquestes paraules.....els familiars....els amics de Tavernes....companys de promoció...

Però sí que em sent amb suficient valor, perdoneu la immodèstia, per haver seguit, acompanyat Vicent en els darrers anys, mesos, setmanes i dies...i vos manifeste que és immens tot allò que he rebut, més del que jo haja pogut oferir-li.

Ens coneixem des de fa molts anys. Seminari, Residència Bartual Moret, Llibreria La Nau, Col·legi Claret, i fa uns anys sant Jaume d'Algemesí, el Bon Pastor de València i Sant Pere de Sueca. En tots aquests llocs i situacions Vicent ha estat una peça clau en l'orientació i desenvolupament d'activitats tan diverses com són aquestes que acabe de nomenar.

Seré breu com correspon al moment que estem vivint:

1.- Agustí va ser un savi. Un savi dels segles XX i XXI.

-Un savi en pedagogia, organització i administració escolar (en un curs vaig, vàrem, aprendre més que en tots els estudis de magisteri. En són testimoni els diversos col·legis públics i concertats on va exercir de mestre o de director o titular, i també els diverses catequesis parroquials).

- Un savi per la seua gran capacitat de treball i il·lusió pedagògica que te l'encomanava i et feia sentir-te satisfet en “l'àrdua però nobilíssima tasca de l'educació”

- Un savi per ser un gran lector (ho llegia tot); per tenir el do de l'acompanyament i consell; per ser un gran confident i amic, sense mai anul·lar-te en les pròpies decisions.

- Un savi que et “feia por” (respecte) en anar a parlar amb ell. Una “por” però productiva, que et feia pensar i de vegades canviar la pròpia percepció i actitud davant les realitats. En paraules col·loquials: “quan tu hi anaves, ell ja en tornava”.

- Feia por, si em permeteu els d'Algemesí, com el “Bou de Sant Jaume” que alguns gastaven com a insult, però que podem convertir en alabança pel següent:

Bou: per la força dels seus arguments, per la valentia en les decisions, i per la defensa aferrissada d'allò que era o just, o adequat o convenient, o les tres coses alhora.

I, no oblidem la segona part de l'expressió: de sant Jaume: per la dedicació total i vital a la Parròquia i per extensió a tot el Poble de Déu d'Algemesí, i a l'Església Diocesana., i per la profunditat cristiana (apostòlica com sant Pere, com sant Jaume) de pensament, de decisió i d'acció privada i pública.

2.- Açò, però, no ho és tot. Un sant també del segle XXI. Vull destacar: sant i XXI. Un sant d'avui.

- Un sant per la seua fe. La fe ens ve de fora (ex auditu). De Déu i de les persones que ens interpel·len, pregunten, i ens fan augmentar la fe en Déu. I ell, “ausaes” que s'havia de demanar tanta “ausaes” que per escoltar i actuar feia créixer la fe de tots: la seua i la dels altres.

- Un sant per la seua obediència al Bisbe, malgrat no estar d'acord amb les decisions que fins i tot l'afectaven personalment. Fins i tot, quan en consciència no podia més, presentà la dimissió de membre del Consell del Presbiteri sempre amb respecte i cavallerositat.

- Un sant pel sacrifici (fer-se eucaristia), disposició total del seu temps, de la seua vida en favor de l'Altre. Fins i tot en les “seues malalties”, perquè n'ha tingut moltes, mai no l'he sentit queixar-se. Només en una sola ocasió, divendres passat, atacat per intensos dolors, tot estant sols ell i jo (permeteu-me la immodèstia) és queixà profundament, però crec que vaig convertir el dolor en pregària, quan em va dir: “Ja no estic en mans de metges; ara ja estic en mans de Déu”.

Que la Mare de Déu de la Salut, que el Salvador Eucarístic, quadre de Segrelles, que presideix l'altar major de Sant Jaume, i que hem volgut posar en el seu fèretre, el Salvador de qui sentia tanta devoció, i tant gran fe, l'aculla llaura al Regne del seu Pare. Amén

(Tavernes de la Valldigna, 4 d'agost de 2014)”

Fernando Vañó Fuster ambaixador moro 2007-2014

Família F.V.F. (a proposta de la Comissió de programa)

Passades ja les festes del 2006, la junta directiva dels Moros Vells, encapçalada per la seua presidenta, M. José Belda, es posava en contacte amb Fernando Vañó per a demanar-li que fóra el nou ambaixador.

Tot i el gran repte que suposava agafar el càrrec de mans d'un gran ambaixador com va ser Pedro García, Fernando va acceptar i va començar a preparar amb molta il·lusió aquest nou paper.

Vinculat al món del teatre des de ben jove, a Fernando l'hem pogut veure en nombroses representacions de la companyia l'Arcà de la qual és membre. Així, ha tingut papers en diferents obres i sainets, però, sobretot, amb aquells que més se l'ha identificat és amb el paper de Ponci Pilat del "Pas de l'hort".

Tot i això, sabia que el paper que havia acceptat no tenia res a veure amb el que havia fet anteriorment i sabedor de la importància del que anava a representar, va començar a preparar-se a consciència comptant amb l'ajuda del director de la companyia de teatre l'Arcà, Jose Vicente Albero.

Una altra persona a la qual Fernando està molt agraït és a Santi Beneyto, que incansable com ell a soles ha estat al seu costat donant-li suport durant els huit com a ambaixador. També destaca el gran enteniment i amistat així com

la sort d'haver compartit lluita amb José Asensio Momparler i, posteriorment, també amb Pau Verdú.

Suavo de tota la vida, a l'acceptar aquesta responsabilitat també era conscient de com anava a canviar-li la festa a partir d'eixe moment. La nit de Sant Blai ja no anava a poder gaudir del sopar de la mateixa manera, ja que el seu cap ja estaria en l'actuació del dia següent. I ja no parlem de la nit de la retreta, doncs al dia següent calia pujar al Sant Crist i representar un dels actes més bonics, delicats i emotius de les nostres festes com és el "Despojo del moro". Sens dubte, aquest darrer acte deixa una petjada en tota persona que l'ha representat, puix un miler de sensacions travessen el cos durant l'actuació i durant els minuts previs. Tot esperant a la sagristia mentre se celebra la missa, l'ambaixador medita, reflexiona, es concentra... acompanyat únicament per les imatges d'eixa xicoteta estança. La missa acaba, l'ambaixador ix i tot travessant el riu de moros vells que el guaiten, se situa als peus del Crist, on ja sols amb Ell i per a Ell comença una despullada de l'ànima que no pot deixar indiferent ningú.

Fernando també destaca l'excel·lent tracte que ha rebut de les tres juntes directives de la fil·la dels Moros Vells, sent els seus presidents M. José Belda, Juan Ferre i Maribel Sanchis i, en general, de tota fil·la, sentint-se entre ells com un moro vell més.

Foto: J.A. Bernat

